

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd
Postboks 799 Sentrum

0106 OSLO

Dato: 10.04.2018

Vår ref: 18/01034-7

Deres ref:

Justering av hovedgudstjenesten og alminnelige bestemmelser - høringssvar fra Nidaros biskop

Høringstema 1: Hvordan øke kvaliteten og antall deltakere i gudstjenesten?

Høringsspørsmål 1a: Hvordan mener dere gudstjenestereformen har påvirket gudstjenestelivet i deres menighet og i Den norske kirke?

I Nidaros bispedømme har gudstjenestereformen skapt begeistring og bidratt til større involvering, men også skapt frustrasjon: Gudstjenestereformen har åpnet for muligheter til å skape større involvering og lokalt særpreg på gudstjenestene og økt eierskapet. I de større menighetene som har ukentlige gudstjenester, gode ressurser og dyktige medarbeidere har reformen bidratt til en vitalisering av gudstjenestelivet.

I mindre menigheter med en utpreget folkekirkelig profil og færre gudstjenester, har reformen blitt oppfattet som alt for ressurskrevende og bidratt til fremmedgjøring.

Høringsspørsmål 1b: Hva har fungert godt og hva har fungert dårlig ved gudstjenestereformen?

Muligheten til involvering, økt tverrfaglighet og bredt medarbeiderskap har fungert godt. Betoningen av nattverden som en sentral del av hovedgudstjenesten har blitt tatt godt imot. Samtidig har mange liturgiske valgmuligheter gitt større ulikheter mellom menighetene. En utilsiktet effekt er den situasjonen de mange lokale variasjonene har skapt: det blir vanskeligere for kirkegjengere å delta i andre, lokale gudstjenester; variasjonen mellom menighetene imellom er blitt et hinder. Der hvor det kanskje er gudstjeneste en gang i måneden, tar det lang tid å øve inn nytt materiale.

Høringsspørsmål 1c: Hvilke av de momenter som er nevnt ovenfor mener dere vi særlig bør rette vår oppmerksomhet mot i gudstjenestearbeidet framover?

Fokuset på involvering bør fortsette. Dette setter store krav til kompetanse og kvalitet både relasjonelt og kirkefaglig. Struktur og innhold er viktig. I årene framover vil det være viktig å vie prekenen større oppmerksomhet: tilbakemeldinger fra prostene kan tyde på at faste kirkegjengere opplever at ønsket om bredde i gudstjenestene går på bekostning av «dypdykk» i prekenen. Det trenges et økt fokus på prekenen som lærings-sted for kirkegjengere. Kirkelig ansatte har fulgt opp målsettinga om at trosopplæringstiltakene skal inn i gudstjenesten, og følgen er at det er få gudstjenester uten et spesielt fokus, dette begrenser predikantens mulighet for å gå i dybden.

Høringssspørsmål 1d: Hvilke behov ser dere for et mer variert gudstjenesteliv med ulike former for gudstjenester?

I Nidaros bispedømme, som både er urbant og spredtbygd, vil behovene være ulike. I de fleste bygdesamfunn, med lav gudstjenestefrekvens, vil fasthet, stabilitet og gjenkjennelighet være mye viktigere enn variasjon. Behovet for variasjon vil her handle mer om økt mulighet til å kjenne igjen sitt eget kulturelle og musikalske uttrykk i gudstjenestefeiringen, enn i selve liturgien.

I de urbane strøk av bispedømmet er både behovet og åpenheten for variasjon i gudstjenestelivet langt større. Her er utfordringen kompetanse og kreativitet, kvalitet og ressurser.

Høringstema 2: Alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten

Høringssspørsmål 2: Mener dere at det er behov for å justere eller presisere noe ved prosedyren for hvordan menighetens lokale grunnordning utarbeides og vedtas. Hva bør endres?

Nidaros biskop ser ikke noen grunn til å justere prosedyrene for utarbeidelse av menighetens lokale grunnordning, eller for godkjenning av de lokale grunnordningene. Bestemmelsen fra alterboken av 1992 om at «Biskopen kan i særskilte tilfelle samtykke i et opplegg av søndagens gudstjeneste som avviker fra gjeldende ordning» bør komme inn igjen. Det bør også komme inn en bestemmelse om at høymessen er normalordningen for menighetens hovedgudstjenester. Menighetens grunnordning skal angi hvor stor del av hovedgudstjenestene som kan feires etter en forkortet ordning, og det bør kreves godkjenning av biskopen dersom dette skal utgjøre med enn 50% av menighetens hovedgudstjenester.

Høringstema 3: Justeringer i hoveddel I. Samling, ledd 1-8

Nidaros biskop gir sin tilslutning til forslaget 3a og b Ledd 1 Forberedelse.

Nidaros biskop gir i hovedsak sin tilslutning til forslaget 3c Ledd 2 Inngangssalme. Det feires gudstjenester i mange ulike kontekster og rom, og det kan synes noe hardt å påby at menigheten alltid skal stå: Det bør være åpning for ikke å stå: formuleringen «som normalordning står menigheten» er mer sakssvarende.

Nidaros biskop gir sin tilslutning til forslaget 3d Ledd 3 Hilsen, men gjør oppmerksom på at det i rubrikken til dette punktet er tatt inn et korstegn som, slik det er satt opp, må leses som obligatorisk. Denne korsmerkingen i forbindelse med inngangsordene er ny, og ikke begrunnet noe sted i høringsdokumentet. Den bør merkes som «kan».

Det siste, nye forslaget til samlingsbønn, nr 9, har mange gode aspekter i seg, men er neppe praktikabelt som vekslesning pga omfang og ordvalg.

Høringssspørsmål 3e: Er dere enige i at samlingsbønnen ikke lenger blir obligatorisk, men et valgfritt ledd?

Nidaros biskop ønsker å beholde samlingsbønnen i begynnelsen av gudstjenesten. Samlingsbønnen har vært foreslått utelatt av hensyn til opphopingen av bønner i starten på gudstjenesten. Ofte kommer imidlertid dåpshandlingen mellom samlingsbønn og Dagens bønn, og vil bryte opp den problematiserte situasjonen. Dagens bønn som tematisering av søndagens fokus har en lang tradisjon. Løsningen kan kanskje være å forenkle den avsluttende delen av bønnen, for å beholde fokus på søndagens egenart.

Høringssspørsmål 3f: Har dere endringsforslag eller kommentarer til leddet syndsbekjennelse i høringsforslaget?

Nidaros biskop savner en begrunnelse for at kjærlighetsbudet fjernes som Inngang til syndsbekjennelsen, her har det fungert som et lite «skriftespeil» og hatt en funksjon. Formuleringen «La oss bøye oss for Gud og be om tilgivelse» bør beholdes som valgmulighet.

Nidaros biskop støtter innstramningen i anledningen til å bruke lokalt utformet syndsbekjennelse regelmessig i gudstjenesten og forslaget til en ny syndsbekjennelse D.

3g Ledd 6 Bønnerop kyrie

3h Ledd Lovsang gloria

Nidaros biskop gir sin tilslutning til høringsforslag 3g og h.

Høringsspørsmål 3i: Er dere enige i at ledd 8 Dagens bønn, blir obligatorisk i alle hovedgudstjenester, og ikke et valgfritt ledd?

Nidaros biskop gir sin tilslutning til at Dagens bønn brukes i alle hovedgudstjenester.

Biskopen vil imidlertid foreslå at Dagens bønn kan utelates når gudstjenesten feires etter forkortet ordning og i andre hovedgudstjenester enn høymesse.

Høringsspørsmål 3j: Gi eventuelt andre kommentarer til høringstema 3?

Høringstema 4: Justeringer i hoveddel II. Ordet, ledd 9 – 17

Tekstlesningen foreslås avsluttet med «Slik lyder Herrens ord». Det bør vurderes om man også kan bruke «Slik lyder *Guds ord*» som avslutning av tekstlesningen.

I første ledd i Forbønn 5 ber vi for oss som forvaltere av Guds skaperverk.

Nidaros biskop skulle ønske en bønneformulering som skjerper vår bevissthet om større ydmykhet som forvaltere: Slik den nå står, kan den leses som en videreføring av en hegemonistisk forståelse av forholdet mellom mennesket og alt det andre skapte:

Mennesket er også en del av, og helt avhengig av resten av Guds skaperverk. Dette aspektet kunne med fordel skjerpes.

Høringsspørsmål 4: Har dere endringsforslag eller kommentarer til hoveddel II. Ordet?

Nidaros biskop foreslår at det som normalordning ikke skal være anledning til å kombinere bønnevandring og nattverdfeiringen, men at det ved feiring av forkortet gudstjeneste skal kunne åpnes for dette.

Høringstema 5: Justeringer i hoveddel III. Nattverd, ledd 18 – 21

Høringsspørsmål 5a: Kommenter gjerne nattverdpraksisen i menighetene i dag med tanke på særkalk og/eller intinksjon med tanke på mottakelse av nattverd stående eller knelende på alterringen/altersranken?

I Nidaros har praksisen med nattverdfeiringen med intinksjon etablert seg som den nye normalordningen. Praksisen har senket terskelen til nattverdbordet og bidratt til at langt flere deltar i nattverden. Bruken av særkalk ved mottakelse av nattverd stående, er lite brukt, men menigheter som har praktisert dette opplever en tilsvarende effekt som de som bruker intinksjon, ved at terskelen blir senket. Nattverd med særkalk og knelende ved alterringen er i noen menigheter så lite brukt, at denne utdelingsformen etterlyses. Det vil derfor være viktig å øke bevisstheten om mer regelmessig å variere praksisen.

Høringsspørsmål 5b: Gi gjerne kommentarer til valgene av ordene som er foreslått

Nidaros biskop gir sin tilslutning til høringsforslaget og har ellers ingen kommentarer til valgene av ord som er foreslått.

Høringsspørsmål 5c: Er dere enige at takkofferet inngår i nattverdliturgien, og ikke i forbønnsleddet?

Nidaros biskop er enig i Kirkerådets høringsforslag.

5d: Ledd 19 Takksigelse og bønn

Et forslag fra Nemnd for gudstjenesteliv (NFG) for å gi økt fokus på liturgens og liturgiens kroppsspråk, ble ikke tatt inn i høringsforslaget fra Kirkerådet. Nidaros biskop vil imidlertid

understreke verdien av anvisninger i liturgien som kan øke bevisstheten om kroppsspråkets og kroppens betydning for god og troverdig kommunikasjon og formidling.

Høringssspørsmål 5e: Har dere kommentarer eller endringsforslag til ledd 19 og 20 i høringsforslaget?

Nidaros biskop har ingen kommentarer eller endringsforslag til dette høringssspørsmålet.

5f: Ledd 21 Måltidets avslutning

Her er det bare gjort mindre justeringer

Høringstema 6: Justeringer i de enkelte nattverdbønnene

Høringssspørsmål 6: Gi gjerne en kommentar eller endringsforslag til nattverdbønnene.

Nidaros biskop ønsker at også nattverdbønnene A, B, C, E, F skal inneholde dobbel epiklese.

I nattverdbønn B foreslås «*han levde under samme kår som oss og endte sitt liv da han strakte ut sine hender på korsets tre*» endret og supplert, slik at perspektivet skyves over til inkarnasjon og forsoningens formål. Den nåværende teksten kan med fordel beholdes: den er den eneste mulighet til å løfte fram perspektivet om at Jesus delte våre kår.

Nattverdbønn D: Slik forslaget nå står i epiklesen: «*brødet og vinen og over oss*», blir det en unødig opphoping: «*over oss og dine gaver*» bør beholdes.

Til nattverdbønn G henvises det til at bønnen kan brukes ved særskilte anledninger, for eksempel når det er mange som blir døpt i gudstjenesten. Mange steder er dette ingen særskilt anledning, men det normale. Hvis denne nattverdbønnen på en slik bakgrunn, ender opp som normalordning, vil den være for kort.

Melodisetting av prefasjonene til hjelp for liturgen, må gjerne komme tilbake.

Høringstema 7: Justeringer i hoveddel IV. Sendelse, ledd 22 – 25

Høringssspørsmål 7: Har dere kommentarer eller endringsforslag til hoveddel IV Sendelse?

Nidaros biskop gir sin tilslutning til de justeringer som er foreslått til hoveddel IV.

Med vennlig hilsen

Herborg Finnset
biskop

[Click here to enter text.](#)

[Click here to enter text.](#)

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Mottakere:

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk
kirkeråd

Postboks 799
Sentrum

0106 OSLO